

2016

**GODIŠNJI PLAN
INSTITUTA ZA TURIZAM**

Zagreb, srpanj 2016.

1. POLAZIŠTA

Plan aktivnosti Instituta za turizam za 2016. godinu donosi se na temelju usvojenog Strateškog plana Instituta za turizam 2016.-2020. On polazi od misije Instituta koja glasi: **provođenje međunarodno kompetitivnih istraživanja multidisciplinarnog fenomena turizma koja doprinose globalnom fondu znanja, društvenom i gospodarskom razvoju Hrvatske te stvaraju novu znanstvenu, društvenu, kulturnu i gospodarsku vrijednost**, uvažavajući odrednice Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije (Vlada Republike Hrvatske, 2013) i strateške smjernice dokumenata Europske unije (Obzor 2020) koji naglašavaju potrebu povezivanja obrazovanja, istraživanja i inovacija.

Ovim se Planom definira današnja pozicija Instituta te ciljevi koje je potrebno realizirati do kraja 2016. godine. Za svaki cilj definiraju se pokazatelji i mjere učinka (ostvareno u 2015. godini i planirano u 2016. godini).

2. RAZVOJNI PUT INSTITUTA I DANAŠNJA POZICIJA INSTITUTA ZA TURIZAM

Institut za turizam¹ u Zagrebu jedini je znanstveni javni institut specijaliziran za istraživanja na području turizma u Hrvatskoj. Institut je jedan od najstarijih instituta za turizam u Europi i institucija s najviše znanstvenih i stručnih referenci u regiji. Osnovan je 1959. godine za potrebe turističkog gospodarstva, za koje je pretežito izrađivao stručne studije i provodio mikroekonomska istraživanja. Godine 1986. postao je javna znanstvena institucija i od tada nosi današnji naziv – Institut za turizam.

U 57 godina svog djelovanja prošao je dugi razvojni put. Transformirao se od male konzultantske organizacije u modernu znanstvenu instituciju. Od orijentacije na ekonomska istraživanja, danas se u Institutu s multidisciplinarnim timom razvijaju složeni znanstveni projekti, a područja istraživanja proširila su se na izučavanje cjelokupnog fenomena turizma, osobito utjecaja njegovog razvoja na ekonomiju, društvo i okoliš. Ciljevi i misija djelovanja Instituta stoga se tijekom vremena transformiraju. U počecima svog djelovanja pratio je snažnu turističku ekspanziju, a danas svojim istraživačkim, edukativnim i savjetodavnim radom podupire održivi razvoj turizma u Hrvatskoj i povezuje teoriju i praksu u turizmu. Sukladno svojoj zadaći, znanstvenom aktivnošću podržava razvoj održivog i međunarodno konkurentnog nacionalnog i regionalnog turizma koji doprinosi ekonomiji, zapošljavanju i kvaliteti života. Djelovanje Instituta prepoznato je i u međunarodnoj znanstvenoj zajednici kroz sudjelovanje u međunarodnim mrežama istraživača, publiciranjem znanstvenih radova

¹ Djelovanje Instituta za turizam uređeno je Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 2/07 – Odluka USRH, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13 i 139/13), Zakonom o ustanovama (NN 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08), Pravilnikom o osnovama financiranja znanstveno-istraživačkih instituta (NN 38/97 i 28/99), Pravilnikom o uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje znanstvene djelatnosti, uvjetima za reakreditaciju znanstvenih organizacija i sadržaju dopusnice (NN 83/10), Zakonom o osiguranju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju (NN 45/09) kao i Statutom Instituta za turizam (2014).

kao i kroz vlastitu izdavačku aktivnost u turizmu te sudjelujući aktivno u međunarodnim asocijacijama (IT je pridružena članica Svjetske turističke organizacije).

U postavljanju svojih strateških ciljeva i sukladno tome, svih svojih aktivnosti, Institut se oslanja na strateške ciljeve Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta izražene u Strategiji razvoja znanosti, obrazovanja i tehnologije (Vlada RH, 2013) kao i svoje strateške i godišnje planove aktivnosti (www.iztg.hr) te svoju misiju. Sukladno postavljenim ciljevima, kao i izvršenim evaluacijama Instituta od strane Agencije za znanost i visoko obrazovanje, Institut za turizam je posljednjih pet godina značajno unaprijedio svoju znanstvenu produktivnost i međunarodnu prepoznatljivost. Uz to, svake godine povećava i broj popularizacijskih aktivnosti kao i broj sudjelovanja u medijima kojima se obraća i stručnoj i široj javnosti i kojima uspješno diseminira rezultate svojih znanstvenih dostignuća i projekata. To sve događa se u uvjetima gospodarske krize u Hrvatskoj, suženim mogućnostima financiranja istraživanja u turizmu kao i stalnom snižavanju izdvajanja za potrebe znanosti iz državnog proračuna, vrlo rigidnoj politici zapošljavanja u hrvatskoj znanosti koja ne dozvoljava niti zadržavanje broja istraživača na postojećoj razini, neusklađenosti mjerila i kriterija za evaluaciju znanstvenih instituta s onima za napredovanje znanstvenika u viša zvanja te, konačno, uvjetima neizvjesnosti opstanka Instituta kao samostalne znanstvene institucije.

Prednosti i nedostaci Instituta za turizam

PREDNOSTI	NEDOSTACI/OGRANIČENJA
<ul style="list-style-type: none"> • 57 godina iskustva i kumuliranog znanja u istraživanjima turizma • Kontinuirani rast znanstvene produktivnosti • Multidisciplinarni istraživački tim – projektna organizacija i timski rad • Metodološka znanja u području istraživanja turističke potražnje i turističke statistike • Jedina specijalizirana Biblioteka s 'on-line' pretraživanjem • Međunarodna suradnja • Kontinuirana suradnja s javnim sektorom i gospodarstvom • Izdavačka djelatnost Instituta • Prenošenje znanja putem sudjelovanja u nastavi kao i putem organizacije seminara/radionica 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna financijska sredstva za provođenje primarnih istraživanja • Nedovoljna financijska sredstva za održavanje dugogodišnjih baza podataka • Nemogućnost preciznog planiranja prihoda od vlastite djelatnosti • Nedovoljan broj mladih istraživača ('starenje' znanstvenika) • Neprilagođenost kriterija za izbor u znanstvena zvanja u odnosu na kriterije evaluacije Instituta • Nedostatak profesionalnog projektnog menadžmenta za prijavu i provođenje EU projekata • Nedovoljni resursi za uključivanje u međunarodne znanstvene projekte

Glavni nedostatak rada Instituta su nerealizirani istraživački projekti zbog nedovoljnih financijskih sredstava za znanstvena istraživanja u Hrvatskoj. Dva glavna izvora financiranja znanstvene aktivnosti – proračunska sredstva i vlastiti prihodi – smanjuju se iz godine u godinu pa je vrlo teško provesti planirane aktivnosti. To umanjuje i potencijalni broj originalnih znanstvenih radova. Gospodarstvo kao i javni sektor podupiru dio istraživanja koja se mogu svrstati većinom u primijenjena istraživanja jer rezultati takvih istraživanja imaju izravnu

praktičnu primjenu za razliku od razvojnih i temeljnih znanstvenih istraživanja, no i ti izvori sredstava su u opadanju.

Među glavnim slabostima Instituta je nedostatak kadrova. Zbog potrebe intenzivnijeg agnažmana u prijavi nacionalnih i međunarodnih znanstvenih kompetitivnih istraživačkih projekata kao i naraslih administrativnih poslova, Institutu bi nužno trebalo radno mjesto projektnog menadžera. Ukupan broj djelatnika Instituta od 32 smanjio se na 28, što uz prosječno starenje znanstvenika, ne omogućava željeni razvoj institucije. Turizam je izrazito važna gospodarska aktivnost u zemlji što znači i veliki interes opće i stručne javnosti i medija za rezultatima istraživanja i aktivnostima Instituta, čemu je vrlo teško udovoljiti, s obzirom na znanstveni rad kao primarnu misiju Instituta.

Na aktivnost Instituta već nekoliko godina negativno djeluju i određeni vanjski faktori, vezani prije svega uz financiranje, zapošljavanje te uz, već nekoliko godina najavljivanu, restrukturaciju svih javnih znanstvenih instituta. Uz stalno smanjenje izdvajanja za potrebe znanosti i nepovoljnu politiku zapošljavanja, prisutno je i stalno povećavanje znanstvene i druge administracije (uz isti/manji broj zaposlenih djelatnika) te česte promjene vezane uz izbor u više znanstveno zvanje koje dovode i do nepodudaranja mjerila i kriterija za evaluaciju znanstvenih instituta i uvjeta za napredovanje znanstvenika u viša zvanja. Financiranje znanstvenih projekata putem Hrvatske zaklade za znanost gdje je fokus na potrebama jednog projekta ne može kompenzirati smanjenje financiranja za znanstvenu infrastrukturu čime se naš Institut dovodi u sve težu poziciju koju nije moguće popraviti niti kroz izuzetan angažman svih djelatnika na traženju novih izvora financiranja bilo da je riječ o turističkom gospodarstvu ili EU izvorima..

3. STRATEŠKI CILJEVI I POKAZATELJI USPJEŠNOSTI

Prema Zakonu o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju (2009), kvaliteta u znanosti i visokom obrazovanju definira se kao “višedimenzionalan koncept u kojem se naglasak stavlja na udovoljavanje općeprihvaćenim standardima i očekivanjima društva u cjelini uz težnju ka stalnom unapređenju svih procesa i njihovih ishoda”. Imajući u vidu navedenu definiciju, kao i Strateškim planom definiranu viziju i misiju¹ Instituta za turizam i sukladno ciljevima vezanim uz Proračunska obrazloženja za razdoblje 2016.-2018.godine, ciljevi i pokazatelji učinka/uspješnosti su sljedeći:

CILJ 1:

Unapređenje znanstvene produktivnosti – poticanje znanstvene izvrsnosti i međunarodne vidljivosti

U cilju ostvarivanja ovog strateškog cilja Instituta za turizam koji se odnosi na kontinuirano unapređenje sustava kvalitete i poticanja znanstvene izvrsnosti, neophodno je poticati različite oblike znanstvenog djelovanja i pratiti kroz formiranje i primjenu određenih pokazatelja, od kojih kao važne izdvajamo:

Pokazatelji:	2015.	2016.
• Broj znanstvenih radova objavljenih u časopisima indeksiranim u bazama – Scopus i Web of Science te drugim relevantnim bazama	16	16
• Broj ostalih radova u kategorijama A1 i A2 (osim onih ih prethodne kategorije)	23	23
• Broj znanstvenih radova objavljenih u koautorstvu s istraživačima izvan Instituta (u kategorijama A1 i A2)	18	18
• Citiranost znanstvenih radova u bazama Scopus i WoS	234	250
• Broj objavljenih autorskih knjiga; broj objavljenih uredničkih knjiga	0	1
• Realizirani izbori u viša znanstvena zvanja	3	2

CILJ 2:

Jačanje ljudskih potencijala u znanosti – suradnja u istraživanju, razvoju i inovacijama

U okviru cilja stvaranja i jačanja ljudskih potencijala u znanosti i inovacijama, a u uvjetima otvaranja mogućnosti korištenja europskih fondova namijenjenih znanstvenoj aktivnosti, od posebne je važnosti jačanje kapaciteta Instituta za turizam za povlačenje financijskih sredstava iz fondova Europske unije. Za ostvarenje ovoga cilja potrebno je realizirati suradnju s drugim institucijama i turističkim tvrtkama kroz realiziranje centara kompetencija ili klastera, odnosno suradnjom s razvojnim agencijama.

Pokazatelji uspješnosti mogu biti:

Pokazatelji:	2015.	2016.
• Broj projekata financiranih sredstvima Europske unije i nacionalnih kompetitivnih fondova	2	2
• Vrijednost projekata financiranih sredstvima Europske unije i nacionalnih kompetitivnih fondova	838.000,00	840.000,00

CILJ 3:

Poticanje jačeg povezivanja znanstvenog potencijala s gospodarstvom i društvom u cjelini

Cilj Instituta za turizam, kao javnog znanstvenog instituta, je poticanje jačeg povezivanja s drugim znanstvenim institutima, visokim obrazovnim institucijama, gospodarstvom i društvom u cjelini. Povezivanje s drugim institutima potiče se zajedničkim radom na znanstvenim projektima čiji je ishod objavljivanje znanstvenih radova u koautorstvu. Jačanje suradnje javnog i privatnog sektora potiče se usklađivanjem istraživačkih aktivnosti s potrebama gospodarstva te poticanjem aktivnosti i programa popularizacije znanosti u turizmu.

Kao pokazatelji uspješnosti mogu se definirati sljedeći:

Pokazatelji:	2015.	2016.
• Broj ugovorenih projekata s gospodarskim subjektima, tijelima državne uprave i jedinicama lokalne uprave i samouprave	18	15
• Broj radionica/prezentacija/predavanja	50	40
• Broj sudjelovanja u TV I radio emisijama	24	20
• Članci u dnevnim glasilima u kojima se koriste rezultati istraživanja Instituta	31	25
• Broj sudjelovanja istraživača u edukaciji na sveučilištima i veleučilištima (broj kolegija)	12	10
• Časopis TURIZAM/TOURISM (broj objavljenih znanstvenih radova u volumenu)	29	30
• Broj časopisa u razmjeni	25	25
• Broj bibliografskih jedinica u Biblioteci Instituta	34000	35000
• Broj različitih on-line publikacija	3	3
• Broj gostovanja istraživača s velikom međunarodnom reputacijom	2	2

4. ISTRAŽIVAČKE TEME U 2016.

Jedna od 'jakih snaga' Instituta odnosi se na **kontinuirano stvaranje i održavanje izvrsnosti u istraživanjima i svim drugim aktivnostima**. U tome smislu, potencijalne teme istraživanja (ovisno o financijskim sredstvima i interesu javnog i privatnog sektora u turizmu) u 2016 su:

- **Longitudinalna istraživanja obilježja turističke potražnje** – TOMAS istraživački projekti s ciljem prikupljanja podataka o različitim segmentima turističke potražnje, stvaranja mogućnosti usporedbe obilježja, a osobito stupnja zadovoljstva i potrošnje turista; sezonalnost turističke potražnje kao jedan od najvećih problema hrvatskog turizma (istraživanje uzroka te razvoj primjenjivih metoda ublažavanja sezonalnosti turizma u Hrvatskoj); istraživanje turističke potražnje u cijeloj zemlji (tzv. visitor survey).
- **Mjerenje doprinosa turizma gospodarstvu; makroekonomski učinci turizma** – Institut kontinuirano radi na uspostavljanju pretpostavki za periodičku izradu satelitskog računa turizma, a potrebno je realizirati i regionalne satelitske račune na temelju primjera najbolje prakse; uz utjecaj turizma na BDP također se nastoje procijeniti njegovi učinci na ostale makroekonomske agregate kao što su zaposlenost i opća razina cijena.
- **Istraživanja različitih aspekata konkurentnosti turističke destinacije** koja kao šira tema obuhvaća mnoge važne pod teme: Kauzalitet između razvijenosti prometnog sustava i atraktivnosti turističke destinacije, prihvatnog kapaciteta i konkurentne sposobnosti hrvatskih destinacija, Istraživanje percepcije Hrvatske kao turističke destinacije, Povijesni aspekti turističkog razvoja s naglaskom na istraživanje turističkog arhitektonskog nasljeđa i turističkog krajolika radi određivanja modela i uloge arhitekture i krajolika u razvoju turizma.

- **Mjerenje održivosti turizma** u okviru sve tri komponente održivog razvoja – gospodarske, društvene i ekološke, a s ciljem ranog upozoravanja na moguću pojavu odstupanja od prihvatljivih ekoloških, društvenih i gospodarskih standarda; uspostavljanje informacijske osnove za analizu kvalitete destinacijskog menadžmenta turističkih destinacija koristeći europski sustav turističkih pokazatelja (ETIS) kojeg je razvila Europska komisija te omogućuje međunarodnu usporedivost analiziranih pokazatelja.
- **Postmodernizam i turizam**; istraživanje trendova i društvenih promjena koje upućuju na promjenu paradigmi u svjetskom turizmu, pa onda i u našem turizmu,
- **Vrednovanje turističkih resursa i javnog dobra u turizmu** obuhvaća izradu katastra turističkih atrakcija koji bi obuhvatio vrednovanje svih turističkih resursa u Hrvatskoj, dok bi vrednovanje javnog dobra obuhvatilo procjenu prirodnih resursa u turizmu Hrvatske primjenom metode vrednovanja scenarija,
- **Utjecaj informacijskih i komunikacijskih tehnologija na turizam** u cilju razvoja metodologije za praćenje korištenja ICT-a,
- **Edukaciju u turizmu**; istraživanja u cilju unapređenja srednjoškolskog obrazovanja za potrebe hrvatskog turizma kao i stvaranje odgovarajućeg modela cjeloživotnog obrazovanja za potrebe različitih korisnika (npr. iznajmljivači smještaja),
- **Prognoziranje turističkog prometa** u Hrvatskoj (fizičkog i financijskog) u cilju uspostavljanja informacijske osnove za donošenje odluka nositelja ekonomske i turističke politike, menadžmenta gospodarskih subjekata te subjekata destinacijskog menadžmenta.

5. ORGANIZACIJA I LJUDSKI RESURSI

Organizacija

U 2016. godini ne planira se promjena načina organizacije Instituta za turizam. Kao i u drugim javnim institutima, Institutom za turizam upravlja ravnatelj i Upravno vijeće, uz pomoć Znanstvenog vijeća te Kolegija kao kao tijela za informiranje svih djelatnika. Institut nema odjele niti posebne organizacijske cjeline (samo je Biblioteka prostorno izdvojena). Administrativni poslovni obavljaju se u posebnim ustrojstvenim jedinicama, a za obavljanje znanstveno-istraživačkih projekata, primjenjuje se projektna organizacija rada. Uz to za potrebe informiranja, ali i donošenje odluka o provođenju istraživanja u okviru vlastitih sredstava i praćenja određenih tema definirani su tzv. 'virtualni odjeli': Ekonomski učinci i prognoziranje, Ponašanje i iskustva posjetitelja, Održivi razvoj turizma i upravljanje te Promet, prostor i turizam.

Ljudski resursi

Institut za turizam je jedina znanstvena institucija koja okuplja tim znanstvenika specijaliziranih u različitim poljima i granama važnim za promatranje i izučavanje turizma i čiji su znanstveni projekti interdisciplinarnog karaktera (20 istraživača od 28 djelatnika, koji

povezuju područja ekonomije, prometnih znanosti, geografije, matematike i statistike, sociologije, ekologije, arhitekture i povijesti).

Ukupan broj djelatnika, kao ni broj znanstvenika Instituta ne odgovara potrebama rada koji su se u posljednjih desetak godina znatno proširili, pretežno povezano uz intenzivniji razvoj turizma u zemlji, važnost turizma kao područja istraživanja, a uz to vezanog interesa opće javnosti i medija. No, i nadalje najvažniji cilj koji je potrebno postići u 2016. odnosno najkasnije u 2017. godini jest ispuniti uvjete za reakreditaciju Instituta, vezane upravo za ljudske resurse tj. uz potreban broj zaposlenih znanstvenika. Početkom 2016. godine, u Institutu radi 14 znanstvenika i očekuje se da će MZOS shodno raspoloživim razvojnim koeficijentima Institutu omogućiti zapošljavanje 15-tog znanstvenika.

6. IZVORI FINANCIRANJA

Institut će sukladno strateškim odrednicama djelovanja i u budućnosti nastaviti rad na znanstvenim istraživanjima financiranim od strane Hrvatske zaklade za znanost kao i istraživačkim projektima financiranim iz drugih izvora. Takvi izvori financiranja omogućuju provođenje istraživanja koja su (a) podlogom za objavljivanje znanstvenih radova, ali i (b) omogućuju podmirivanje zajedničkih troškova i troškova razvoja institucije (školarine, licence, nabavka literature, konferencije i seminari, nabavka i održavanje računala, članstva, zaštita i osiguranje, interni projekti Instituta, sufinanciranje časopisa i izdavačke djelatnosti i dr.) djelatnika Instituta za koja nisu dovoljni mjesečni iznosi od strane MZOS-a. Namjenska sredstva za znanstveni rad (na temelju znanstvenih kriterija) koristit će se primarno za omogućavanje odlazaka na znanstvene konferencije kao i za nabavku literature. Kako bi se ispunili strateški ciljevi Instituta važno je povećanje razine vlastitih prihoda i njihov udio na razini 30-35%, što je s obzirom na gospodarsku krizu, u prethodnom razdoblju bilo dosta teško postići.

S obzirom na potrebu izrazito racionalnog poslovanja, uz stalno podizanje kvalitete pojedinih procesa upravljanja (ISO 9001:2008) Institut provodi mjere praćenja i uštede korištenja pojedinih materijala neophodnih za rad (npr. papir, fotokopiranje, energija, telefon, uredska i informatička oprema i sl.), a u skladu s Nacionalnim akcijskim planom za zelenu javnu nabavu 2015.-2017. s pogledom do 2020. godine (Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, 2015) nabavljamo eko-certificirane proizvode.

U izvorima financiranja uz javni sektor i turističko gospodarstvo potrebno je, u promatranom planskom razdoblju, povećati broj projekata financiranih iz EU fondova i putem takvih projekata osigurati djelomično zapošljavanje mladih istraživača. Kako bi se Institut mogao nadmetati za takva sredstva nužna je specijalizacija jednog djelatnika za projektni menadžment (navedeno novo radno mjesto).